

▼ حرف روز

باب المندب بازی را تغییر می‌دهد

باب‌المندب یکی از مهم‌ترین گذرگاه‌های دریایی جهان است که دریای سرخ را به خلیج عدن و در ادامه به اقیانوس هند متصل می‌کند. این آبراه، حلقه اتصال مسیر دریایی آسیا و اروپا از طریق کانال سوئز است و هرگونه اختلال در آن، آثار خود را در کوتاه‌ترین زمان بر بازار انرژی، تجارت جهانی، زنجیره تأمین و هزینه حمل‌ونقل نشان می‌دهد. برآوردهای معتبر نشان می‌دهد که پیش از تشدید تنش‌های دریای سرخ، روزانه حدود ۵ تا ۶ میلیون بشکه نفت و فراورده‌های نفتی، معادل نزدیک به ۹ درصد نفت حمل‌شده با نفتکش‌ها، از این مسیر عبور می‌کرد. همچنین سالانه حدود ۲۱ هزار کشتی از این گذرگاه عبور می‌کنند و بخش قابل توجهی از تجارت دریایی میان آسیا و اروپا به امنیت این مسیر وابسته است. از همین رو، باب‌المندب تنها یک تنگه دریایی نیست؛ شاخصی برای سنجش ثبات اقتصاد جهانی و توازن قدرت در غرب آسیا به شمار می‌رود. در شرایط کنونی، اهمیت راهبردی این تنگه بیش از پیش آشکار شده است. اجرای محاصره دریایی علیه عربستان از سوی نیروهای یمن و بازگشت نفتکش‌های مرتبط با صادرات نفت عربستان، نشان داد که بازیگران مقاومت از ظرفیت اثرگذاری بر امنیت این مسیر حیاتی و محاسبات اقتصادی و تجاری مرتبط با آن برخوردارند. بر اساس داده‌های بومرگ، صادرات نفت از بندر یمن عربستان به بیش از ۴,۱۹ میلیون بشکه در روز رسیده بود؛ مسیری که ریاض برای کاهش وابستگی به تنگه هرمز بر آن تکیه کرده بود. اکنون همین مسیر نیز در معرض فشار قرار گرفته است. شرکت تحلیل دریایی «کپلر» برآورد کرده است که در صورت اختلال گسترده در باب‌المندب، زمان انتقال نفت از یمن به شرق آسیا از حدود ۲۴ روز به بیش از ۵۰ روز افزایش می‌یابد و هزینه حمل دریایی تا چند برابر رشد خواهد کرد. رویترز نیز برآورد کرده است که انسداد کامل این مسیر می‌تواند عرضه جهانی نفت را تا حدود ۷ درصد کاهش دهد. این ارقام نشان می‌دهد که اثرگذاری بر باب‌المندب فرا تر از یک اقدام نظامی، ابزاری برای تغییر محاسبات اقتصادی و سیاسی طرف مقابل است. پیامدهای این تحولات تنها به حوزه اقتصاد محدود نمانده و ارزیابی‌ها درباره کارآمدی ترتیبات امنیتی منطقه را نیز تحت تأثیر قرار داده است. در همین راستا، کارآمدی چتر امنیتی آمریکا بیش از گذشته محل تردید قرار گرفته است. در این زمینه، علی الحلی، استاد دانشگاه قطر، معتقد است کشورهای عربی بیش از آنکه تحت حفاظت پایگاه‌های آمریکا باشند، خود از این پایگاه‌ها محافظت می‌کنند. این ارزیابی نشان می‌دهد که صرف استقرار نیرو و تجهیزات خارجی، به‌تنهایی تضمین‌کننده امنیت خطوط حیاتی انرژی نیست. در نتیجه اگر باب‌المندب و تنگه هرمز هم‌زمان با اختلال یا انسداد مواجه شوند، اقتصاد جهانی بار دیگر با کاهش عرضه انرژی، افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و بیمه، اختلال در زنجیره تأمین و رشد تورم روبه‌رو خواهد شد؛ اما این بار به شکل گسترده و غیر قابل کنترل تر از گذشته. در واقع، هم‌زمانی اختلال در باب‌المندب و تنگه هرمز، ظرفیت اثرگذاری بر بازارهای انرژی و تجارت جهانی را به‌صورت تصاعدی افزایش می‌دهد و دامنه پیامدهای اقتصادی آن را به‌مراتب فراتر از اختلال در هر یک از این دو آبراه به‌تنهایی گسترش می‌دهد.

[مهدی نیک بین]

▼ گزارش روز

شکست روایت آمریکایی در جنگ با ایران

با گذشت هفته‌ها از آغاز تجاوز نظامی آمریکا و رژیم صهیونی علیه کشورمان، نشانه‌های آشکاری از فرسایش توان سیاسی و راهبردی واشنگتن در رسانه‌ها و مراکز مطالعاتی جهان دیده می‌شود. جنگی که قرار بود به گفته مقامات آمریکایی با تغییر رفتار ایران و تحمیل خواسته‌های غرب پایان یابد، اکنون به بحرانی پیچیده تبدیل شده که نه تنها اهداف اولیه آن محقق نشده، بلکه هزینه‌های اقتصادی، امنیتی و سیاسی سنگینی را نیز بر دوش متجاوزان گذاشته است.

بررسی گزارش‌ها و تحلیل‌های منتشرشده در رسانه‌های مختلف غربی و عربی نشان می‌دهد روایت رسمی آمریکا درباره موفقیت عملیات نظامی با تردیدهای جدی مواجه شده است. بسیاری از تحلیلگران غربی معتقدند واشنگتن درگیر همان «جنگ بی‌پایانی» شده که دونالد ترامپ سال‌ها وعده داده بود از آن اجتناب خواهد کرد. پایگاه تحلیلی «کانورسیشن» این درگیری را نمونه‌ای از یک تقابل فرسایشی توصیف کرده که نه از طریق حملات نظامی و نه از مسیر مذاکرات تاکنون به نتیجه نرسیده است.

هم‌زمان مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی آمریکا (CSIS) نیز نسبت به گسترش دامنه جنگ هشدار داده و تأکید کرده است که ورود درگیری‌ها به حوزه زیرساخت‌های حیاتی و تأسیسات انرژی منطقه، خطر خروج بحران از کنترل را افزایش داده است. این اندیشکده ادعا می‌کند که با وجود تمایل طرفین به پرهیز از یک جنگ تمام‌عیار، چرخه انتقام و ضدانتقام همچنان ادامه دارد و چشم‌انداز روشنی برای پایان سریع بحران دیده نمی‌شود.

در جهان عرب نیز بسیاری از تحلیلگران از افول تدریجی نفوذ آمریکا سخن می‌گویند. روزنامه رأی الیوم معتقد است رویارویی کنونی دیگر صرفاً یک جنگ نظامی نیست، بلکه به نبردی چندوجهی در عرصه‌های اقتصادی، رسانه‌ای و امنیتی تبدیل شده است. این رسانه تأکید می‌کند که ایران توانسته با افزایش هزینه‌های حضور آمریکا در منطقه، معادلات مورد نظر واشنگتن را با چالش روبه‌رو کند.

مجموع این ارزیابی‌ها نشان می‌دهد تصویری که امروز در بخش قابل توجهی از رسانه‌های جهان شکل گرفته، با روایت پیروزی‌طلبانه واشنگتن فاصله زیادی دارد. جنگی که قرار بود قدرت آمریکا را به نمایش بگذارد، اکنون بیش از هر زمان دیگری پرسش‌هایی جدی درباره توانایی رژیم آمریکا برای مدیریت بحران‌های بین‌المللی ایجاد کرده است.

[عبدالحسین آزاد]

▼ خبر ویژه

اپستین لابی‌گر پنهان دولت‌های خارجی بود

جیمی راسکین، عضو ارشد دموکرات کمیته قضایی مجلس نمایندگان آمریکا با استناد به ایمیل‌های منتشرشده جفری اپستین، مدعی شد این سرمایه‌دار محکوم‌شده بدون ثبت رسمی، به عنوان عامل و لابی‌گر برای چند دولت خارجی از جمله عربستان سعودی، روسیه، رژیم صهیونی و کویت فعالیت می‌کرده است. راسکین در نامه‌ای به مقامات دولت ترامپ اعلام کرد بررسی این ایمیل‌ها «شواهد محکمی» از تلاش اپستین برای پیشبرد منافع دولت‌های خارجی در آمریکا ارائه می‌دهد. به گفته راسکین، اپستین خود را مشاور مالی محمد بن سلمان معرفی کرده، با ایهود باراک، نخست‌وزیر پیشین رژیم صهیونی، همکاری داشته، به مقامات روسیه درباره نحوه تعامل با دونالد ترامپ مشاوره داده و در ارتباط با مقامات کویت نیز برای برگزاری نشست‌های مربوط به صلح یمن فعالیت کرده است. این نماینده دموکرات تأکید کرد اپستین حتی در صورت دریافت نکردن دستمزد، طبق قانون ثبت عوامل خارجی آمریکا (FARA) موظف بوده فعالیت‌های خود را به ثبت برساند. راسکین همچنین گفته اپستین از روابط خود با دونالد ترامپ و برخی نزدیکان او برای گسترش نفوذ و جلب همکاری دولت‌های خارجی استفاده کرده و این موضوع می‌تواند تهدیدی برای امنیت ملی آمریکا باشد.

تشییع رهبر شهید یک رزمایش بزرگ اجتماعی بود

پرویز امینی، استاد دانشگاه و جامعه‌شناس سیاسی، با اشاره به تشییع میلیونی پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب، این رویداد را «یک رزمایش بزرگ اجتماعی» توصیف کرد که در بستر شرایط جنگی شکل گرفته و کارکرد جنگی نیز داشته است. امینی گفت: «تشییع مستقلاً معنای دیگری پیدا می‌کند و به عنصری که در آن ظهور دارند، رنگ و بوی دیگری می‌دهد. اگر تشییع نوعی پیوند و هم‌بستگی عاطفی میان رهبری و جامعه است، هنگامی که در شرایط جنگی ظهور پیدا می‌کند، پیام دیگری نیز درباره نسبت ما با جنگ و نسبت جامعه ایران با جامعه‌ای که در تقابل با ما قرار دارد، منتقل می‌کند.» وی با اشاره به اجتماعات خیابانی مردم طی جنگ ۴۰ روزه، این اجتماعات را دارای کارکردهای مختلفی از جمله جلوگیری از تکرار تجربه هجده و نوزده، تقویت میدان نبرد از نظر انگیزشی و سیاسی، نمایش تاب‌آوری اجتماعی و نشان دادن انسجام اجتماعی دانست و افزود: «وقتی به تشییع می‌رسیم، همه این مؤلفه‌ها همچنان وجود دارد. تشییع دیگر فقط یک اقدام نمادین یا عملی احترام‌آمیز نسبت به رهبری نیست، بلکه یک اقدام جنگی و یک کنش جنگی نیز هست.» امینی تأکید کرد: «تشییع پیکر رهبر شهید نوعی رزمایش اجتماعی بود و جامعه در آن، خود را به نمایش گذاشت. در رزمایش، آمادگی‌ها، توانایی‌ها، قدرت اجتماعی و تاب‌آوری اجتماعی به نمایش گذاشته می‌شود. تشییع نیز یک عمل جنگی است؛ هرچند عمل نظامی نیست، اما آمادگی، تاب‌آوری، اراده برای دفاع و استواری و استمرار جامعه را نشان می‌دهد.»

ایران قدرت خود را حفظ کرده است

جان مرشایمر، نظریه‌پرداز برجسته آمریکایی و استاد دانشگاه، در مصاحبه‌ای با گلن دسن، پژوهشگر نروژی، تأکید کرد که «ایران قدرت نظامی خود را حفظ کرده و ادامه جنگ نتیجه‌ای جز شکست آمریکا ندارد.» وی با اشاره به اینکه آمریکا قادر به پیروزی نظامی بر ایران نیست، گفت: «واشنگتن قبلاً در دستیابی به اهداف استراتژیک خود شکست خورده و از سرگیری جنگ نمی‌تواند این واقعیت را تغییر دهد. هرگونه گسترش جنگ منجر به پیروزی آمریکا نخواهد شد، بلکه هزینه جنگ را افزایش می‌دهد و به ایران انگیزه بیشتری برای ادامه جنگ و تضعیف ایالات متحده می‌دهد.» مرشایمر با بیان اینکه «ایران کشور کوچکی نیست که بتوان به راحتی آن را تسلیم کرد»، تصریح کرد: «ایران یک کشور بزرگ با جمعیتی عظیم و نیروهای مسلحی است که قادر به تحمل ضربات و ادامه جنگ هستند. ایران ضرورتی برای شکست نظامی آمریکا نمی‌بیند و همین که بتواند جلوی رسیدن ایالات متحده به اهدافش را بگیرد کافست و سپس این واشنگتن خواهد بود که شکست خورده است.» این نظریه‌پرداز واقع‌گرا با اشاره به حمایت‌های استراتژیک روسیه و چین از ایران، خاطرنشان کرد که پکن و مسکو «ایالات متحده را دشمن اصلی خود می‌دانند، بنابراین دیدن اینکه واشنگتن با مشکلات نظامی روبرو است و نفوذ خود را در نقاط حیاتی انرژی مانند تنگه هرمز از دست می‌دهد، یک تحول قابل توجه و خوشایند برای آنهاست.» مرشایمر در پایان تأکید کرد که «در نهایت همه مجبورند تن به راهکار سیاسی بدهند و این جنگ از طریق نظامی حل و فصل نخواهد شد.»

عملیات علیه ایران در واقع «شکست حماسی» است

حکیم جفریز، رهبر اقلیت دموکرات مجلس نمایندگان آمریکا، در گفت‌وگو با شبکه ام‌اس‌ان‌بی‌سی با انتقاد شدید از سیاست‌های جنگ‌طلبانه دولت ترامپ، عملیات نظامی علیه ایران را «شکست حماسی» توصیف کرد و بیت هگست، وزیر دفاع آمریکا را «بی‌کفایت‌ترین وزیر دفاع در تاریخ آمریکا» خواند. جفریز گفت: «اکنون فقدان توانایی، فقدان تخصص و فقدان برنامه‌ریزی استراتژیک را در پیامدهای واقعی آنچه "عملیات شکست حماسی" علیه ایران می‌نامم، می‌بینید. عملیاتی که پیامدهایی واقعی برای زندگی مردم داشته است.» وی با اشاره به اولویت‌های عجیب پنتاگون در زمان جنگ، تصریح کرد که هگست به جای مدیریت بحران، سرگرم «تست‌های تستسترون پایین، آزمایش‌های هورمونی و جلسات دعا» است. رهبر دموکرات‌ها در ادامه، دونالد ترامپ را مسئول اصلی این وضعیت معرفی کرد و گفت: «ترامپ ما را وارد این جنگ بی‌پروا، پرهزینه و انتخابی کرده که نتیجه‌اش تقویت ایران نسبت به قبل از شروع جنگ و تضعیف شدید رفاه اقتصادی مردم آمریکا بوده است.» وی با اشاره به وعده ادعایی ترامپ برای پایان دادن به جنگ‌های بی‌پایان، به طعنه گفت: «او به آمریکا قول داد که جنگ بی‌پایان راه نمی‌اندازد، بعد چرخید و این جنگ بی‌پایان، بی‌پروا و پرهزینه انتخابی را در خاورمیانه آغاز کرد و حالا هیچ راه فراری هم ندارد.» جفریز در پایان با اشاره به هزینه‌های جنگ و افزایش قیمت بنزین، تأکید کرد که «اقتصاد ترامپ مردم عادی را خفه می‌کند.»

▲ بیت هگرت، وزیر جنگ آمریکا، در جلسه استماع سنای این کشور با اعتراف به توان نظامی ایران گفت: «من تصدیق می‌کنم که آنها هنوز هم بدون شک توانایی‌هایی دارند.» وی همچنین درباره نیروی دریایی ایران اذعان کرد: «ما نمی‌توانیم هر قایق تندرو ایرانی، هر قایقی که مسلسل داشته باشد یا هر موشک کروز را از بین ببریم.» ژنرال جان کین، رئیس ستاد مشترک ارتش آمریکا نیز با تأیید قدرت ایران تصریح کرد: «ایران توانایی ادامه تهدید در منطقه را دارد.» هگرت همچنین اعتراف کرد: «راه‌هایی وجود دارد که روسیه و چین، در سطوح مختلف، برخی از کارهایی را که ایران انجام می‌دهد ممکن می‌سازند.»

▲ ده‌ها تن از شخصیت‌های ملی، سیاسی، فرهنگی و عشایری اردن با انتشار بیانیه‌ای مشترک خواستار خروج نیروهای آمریکایی از این کشور شدند. در این بیانیه آمده است: «اردن طرف این جنگ نیست و نباید مردم این کشور پیامدهای آن را متحمل شوند یا هزینه سیاست‌هایی را بپردازند که در راستای منافع عالی کشور نیست.» امضاکنندگان تأکید کردند: «حضور نیروهای خارجی در خاک اردن، این کشور را در معرض مخاطرات امنیتی، سیاسی و اقتصادی قرار می‌دهد، در حالی که هیچ منفعتی برای اردن به همراه ندارد.» آن‌ها از دولت اردن خواستند توافقنامه امنیتی-نظامی با آمریکا را لغو کند و «سیاست بی‌طرفی واقعی» را در پیش گیرد.

▲ بلومبرگ به نقل از منابع آگاه گزارش داد که اندی برنهام، نخست‌وزیر جدید انگلیس، استفاده آمریکا از پایگاه‌های نظامی بریتانیا برای «حملات دفاعی» علیه ایران را تأیید کرده است. به گفته این منابع، «او سیاست حکومت قبلی را در زمینه تأیید پایگاه‌های بریتانیا برای حملات آمریکا ادامه خواهد داد. این بدین معناست که احتمالاً از پایگاه‌های بریتانیایی برای بخشی از دور جدید عملیات‌های آمریکا استفاده خواهد شد.»

▲ المیادین از حمله هوایی به مقر مرکزی گروه‌های تروریستی جدایی‌طلب ضدایرانی در استان سلیمانیه واقع در شمال عراق خبر داد. بر اساس این گزارش، چندین انفجار مهیب در این استان رخ داد و مقرهای گروه‌های تروریستی جدایی‌طلب در سلیمانیه هدف حمله هوایی قرار گرفته و آتش‌سوزی گسترده‌ای رخ داده است. همچنین کوه «ازمر» که چند مقر مرکزی تروریست‌های ضدایرانی را در خود جای داده، در شعله‌های آتش گرفتار شده است.

▲ منابع عربی از حملات موشکی و پهپادی ایران به مواضع آمریکا در کویت خبر دادند. بر اساس این گزارش‌ها، پایگاه هوایی «علی السالم» محل استقرار نظامیان آمریکایی هدف این حملات قرار گرفته و انفجارهای متعددی در این پایگاه رخ داده است.